

Landskap: SmålandUpptecknat av: Jan-Öjvind Swahn

Härad: _____

Adress: _____

~~Söken~~ Växjö stadBerättat av: Fru FredrikssonUppteckningsår: 1944Född år 1862 i Växjö landsförs.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gästajulotta.	s. 1.
Danskarne i domkyrkan.	s. 2.
Domkyrkans byggnad.	s. 3.
Kyrkliga förhållanden.	s. 4.
Kvattorshandel.	s. 5.
Bohus och jordbruk i staden.	s. 6.
Tullar, div. fastigheter.	s. 7.
Stadsdelar.	s. 8.
Bohusans familjen och gården.	s. 10.
Torg och handel.	s. 11.
Zigenare, avrättningsplats.	s. 13.
Färliga stoner, källor. Teleborg.	s. 14.
Valborgsed.	s. 16.
Traditioner om platser o. personer.	s. 17.
Spågummar, kloka.	s. 21.
Stadens utsträckning för.	s. 22.
Olika borgare, fängvårdiga.	s. 23.

Olika fest seder och högtidsbruk.
"Människohjerts högtider".
Post och tidningar, kommunikationer.
Brandväsen, belysning, nattvakter.

s. 26.

s. 34.

s. 40.

s. 43.

ACC. N:R M. 9693: /

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julotta. Gastajulotta.

Då så började julottan halv sju eller ännu tidigare för riktigt länge sen.

Lisa Jon, det var en gammal gumma i min barndom, hon sa att det var en bonde som en gång hade gått för tidigt till julottan, för hans klocka hade gått fel, och då när han kom till kyrkan så såg han att det var ljus där och när han kom in så var där folk men de hade inget huvud och sen försvann de och dörrarna låstes av sej själva liksom och han som var där inne, han kunde inte komma ut utan han fick bli där tills de kom och öppnade till den riktiga julottan. Men då hade han fått sej en le skräck.

ACC. N:R M. 9693:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Danskarna i domkyrkan.

Dansken var ^{här} en gång för många hundra år sen och då så tog
de danske soldaterna och hade domkyrkan till stall för sina
hästar och bar sej åt.

ACC. N:R M. 9693:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Domkyrkans byggande.

De talar om när domkyrkan skulle till att byggas. Se det var först så att den var bestämd till att ligga på Staglabacken, men det var inte turligt visade det sej med tiden, och det som blev byggt där, det rev de ner om natten. Så släppte de två stutar med vagn med sten i och den fick de dra vart de ville, och där de så stannade, där skulle de bygga upp kyrkan på nytt. De stannade vid en mosse, och där fick de så bygga upp den, där den nu är. Det berättas om några fåglar i ett träd också, men det minns jag inte riktigt hur det hängde ihop egentligen.

ACC. N:R M. 9693:4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kyrkliga förhållanden.

Gudstjänsten var förr på andra tider än nu. Högmässan på söndan började klockan tio och aftonsången var klockan tre på eftermiddagen. Jag läste fram för domprost Wetter 1877, men då var domprostagården redan sålder. Svarta skulle klänningarna vara och det var de till för så där en tretti år sen eller ~~mer~~ något mer kanske.

ACC. N:R M. 9693:5

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kreaturshandel.

Det som nu är basstorg, det var förr oxtorg, och där sålde de oxar och kriter. Det var förstås vid marknaderna men så var det vid oxmötena som var varje månad. De skulle vara den andra onsdagen var månad, och då sålde de kreatur. Det kom dit bönder långt ifrån till oxmötena, och de sålde väldigt många djur där, vad jag kan minnas. Det kom uppköpare ända nere ifrån Danmark och Skåne, som kom till oxmötena ock.

ACC. N:R M. 9693:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Boskap och jordbruk i staden.

Handlaren Schander hade sexton kor. Hans lagår var där kostallarna står nu för tiden. Och nu har stan köpt hans jordar, nerom södra kanten därutåt. Och vid Bäckaslöv, där ska visst hans lada stå än i dag. Betet kostade tio kronor om året för en ko. Västra mark det var åt Bergunda till, Norr var åt ett annat håll. Där var en vaktstuga på vart håll, nej, där var två på norr tror jag, och där var det en som var avlönad av stan, och han hade jord och en ko, och han skulle stänga led och sånt och se till djuren och lämna av dem.

ACC. N:R M. 9693:7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Tullar, div. fastigheter.

Östra tullen var där kooperativa nu är, väster var där Storgatan slutar. Där skulle bönderna betala tull. Det togs bort sen min mor och far kom hit 1860. De sa "vid tullen" där de nu säger centralen men de kallar det för strykjärnet också, det är det där huset där Fabian Karlsson har affär och det ser ut precis som ett strykjärn, och det huset där det var det en skomakare K. Holmdal som byggde för en del år sen, men han, han är död nu. Och se det var så att landsförsamlingen den tog vid där. Östragård hade tjugo koro och lagårn var där villan nu är där vägen till Risinge och Storgatan skiljs åt. De hade hela öster. Där var torpställe och så. Friherrinnan Wrede sålde till Meijer, som var en sån där handlare, som sålde Araby (?) sen. Han köpte hela Östragård för 350 000, och sen sålde han ut tomter i en hel rad, ända uppåt Hovs torp (?).

ACC. N:R M. 9693:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stadsdelar.

I utkanterna var där Norr och Söder och Väster och Öster och så var det Båtsmansbacken där det bodde småfolk i allmänhet, såna som inte mäktade sätta opp större hus. Fyllerhål, det var allt många ställen. Rackarebacken, där bodde rackare, som skojade med hästar, och de gav arsenik åt hästar där. Det ligger på väster där bredvid. Bonnakasernerna råddes om utav en bonde, och de brann och det var en som bodde där som futtade på. Lägenheterna där var mycket små. På norr bodde det redigt folk med. De hade kök och faste i mitten och så kök gemensamt och ett rum på var sida. Där betalade de sjuttifem kronor om året. De två familjerna hade var sitt hörne utav spisen, men sen, när de skiftade köken, så blev de förfärligt små. Ulriksberg, assessor Monteliusas (gen!) ställe, ligger när man går raka vägen till regementet. De lagårdarna är kvar än. Skärvet ligger där nere vid slakterien och såget. Norr hade förr sämre anseende, där

ACC. N:R M. 9693:9

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

var skumt, trång, dåligt och fattigt och billigare hyror
och där bodde folk med dåligt rykte. Kalle Kruse hade
komedi, en björn hade han och hundar. Hans björn dansade med
en käpp i famnen. Han hade en extrabjörn också. Han bredde
ut en matta och kastade knivar mot sej. Vaxkabinett hade
han vid marknaden. Han bodde på norr och köpte sej en finer
villa sen. De ville ju inte låta han få hyra i stan, inne
i stan, de ville väl inte ha såna där hyresgäster där.

ACC. N:R M. 9693:10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Boismanska familjen och gården.

Fröknarna Boisman, de hjälpte folk vid branden. De gav fälar åt såna som var nakna och mat åt andra, och de hade ärtter och saltat sågel i brygghuset. Fadern deras var överstelöjtnant. Deras brygghus är nog det älsta huset i stan, och det har två rum, där det förr inkvarterades huskarlar, oppå.

ACC. N:R M. 9693: //

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Torg och handel.

Sillatorget var Linnegatan förr vid planket där den tog slut vid Norrgatan. Dit kom de som hade sill att sälja från Ronneby och Karlshamn, och de körde sillen dit om natten, och sen stod de vid gravaregården vid sjön, mittför de många husen som står där, och där stod de den till framåt klockan två på middagen. Myndigheterna flyttade dem till torget för lukstens skull.

Från landet kom de med fisk och kräftor, och de som hade sånt fick stå på torget, men inte de som hade sill. De hade inga bord utan korgarna stod på marken.

De rike bodde vid Storgatan och längs Kungsgatan.

Bergen var rik, och han var där Bergstrands affär är numera och han var trädgårdspojke på Araby först och sen började han med att gå i handel här i stan med en väska på ryggen.

Möllerstedt som var gift med Bergens frus syster, han hade

ACC. N:R M. 9693: 12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Perssons hus vid hörnet av Storgatan och Kungsgatan.

Schanders hus var där Skandinaviska Banken nu ligger vid Kungsgatan. Han hade manufaktur-och speceriaffär åt gatan och så hade han snusfabrik inne på gården. Där hade han väl en tio arbetare.

Han hade tändsticksfabriken också, och den låg på fabriks-
tomten på väster vid Storgatan, och på andra sidan är en "
"träa". Butikerna låg vid Storgatan och Torget. Forsbergs
hus låg där med fröknarna Husbergs garnhandel. De var fyra
systrar. Och så var där Forsbergs speceriaffär, som var där
vi nu går in i posten. Forsbergs hade en mjölbod också och
den hade sin ingång vid östra hörnet av huset. Stenlundsk
hus det var där frimurarepensionatet är nu och ett konditori.

ACC. N:R M. 9693:13.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Zigenare, avrättningsplats.

Zigenare fick vara åtta dar på ett gärde utanför stan, mest hölls de ute i västra mark.

Galgabacken hade de på Staglabacken, och där rullade
de dem i spiketunnor, men de avrättade dem i Norra mark .

Den sista som de avrättade här var en som hade bakat kringlor med gift i till sin fästeman, så att han dog utav det, och den hon hette Maria, och henne avrättade de här på Norra Mark.

*Lögn! Har aldrig försömt
mitt i Sverige
annat än i folk-
visorna!
927.*

ACC. N:R M. 9693 : 14.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Farliga stenar, källa. Teleborg.

Det finns sex stycken stenar vid nybygget, och de är så vörna att de får man inte ta opp. Varför det vet jag inte, men det ska väl vara farligt på något vis.

På Teleborg är där en källa, som de inte har fått lägga igen. Där ska vara nergrävda en hoper pengar. En gång var det några som fick för sej att de skulle försöka att få tag på de här pengarna, och de tog till att gräva och påta i källan, och när de hade hållit på en god stund så fick de tag i något och när de halade och drog, så såg de att det var en hiskelig kopparkittel som var alldeles bräddfull med silverpengar. Men då var det den ene som tittade upp ett tag och såg bortåt stan till, han hade visst tyckt att han hörde något konstigt ljud. Och då fick de se hursom hela stan stod i ljusan låga. Och då fick de så brått att springa dit och rädda vad de kunde. Men när de kom fram, så

ACC. N:R M. 9693:15

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

fann de att det bara hade varit en villa. Då sprang de till källan igen, men när de kom dit så var där ingen kittel och hur de letade och metade och påtade, så fick de den aldrig mer inom synhåll. Den källan ligger när man går från förvaltarebostaden mot stan, och där nere nerom kullen. Där bodde Lassa Gure.

Innan greve Bonde kom dit och byggde om, så hette det Tuvan, och den gamla herregårdsbyggnaden, den är nu förvaltarehus på Teleborg.

ACC. N:R M. 9693:16.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Valborgseld.

På Staglabacken hade de eld första maj.

ACC. N:R M. 9693:17.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Allehanda traditioner om platser och personer.

Pestgraven, den ligger nere mot Templet, och det är en stor kulle, och templet det var nån läsarekrets som skulle bygga där men sen blev det aldrig av, utan de sålde bygget.

Nu är där bara vanliga bostäder. Jag hade en son som bodde där.

Men templegårde ligger på norr, och det hör till kyrkan det, och det hade de förr till gvlöning åt präster.

Skjussdagen (?) skänkte Kristina ända ut te Helgevärma (?) rätt ut i väster vid Bergsnäs, det skulle vara till skjuss-hästarna för när hon var här och fick se dem så tyckte hon att de var så ynkeliga och magra, skjuss-hästarna som växjö-boarna höll sej med.

De säger att stan skulle brinna opp tre gånger, och sen den fjärde gången så skulle den sjunka i havets djup. Där går en älv från Hovsberg och den går under Linnégatan och

ACC. N:R M. 9693:18.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sen går den ut vid Linnéparken. Men se, så har de väl bara pratat, det är väl ingenting som man ska tro på, nej inte gör då jag det. Och stan ligger ju i en mosse, som han väl vet.

På ett ställe här i stan så tröt aldrig mjölet, hur dåligt det än var med grödan och mjölet på alla andra ställen.

Så en kväll så ställde de dörren till mjölboden på glänt och så satte de en dräng till att sitta och kika i springan.

Och som han satt där så kom där en liten gubbe i trasiga och smutsiga kläder och han ställde sig vid en bing och började att sikta. Detta som han hade sett, det talade drängen om nästa dag för sitt husfolk, och då beslöt de att den där gubben skulle få belöning på något sätt, för de förstod väl att det var hans förtjänst att de hade så gott om mjöl, när det tröt för andra. Och när de så fick höra om hans dåliga kläder, så sydde de en finer kostym som de sen la

ACC. N:R M. 9693:19.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vid bingen, och så satte de drängen att titta i springan vad som nu skulle hända. Men när gubben fick se den fina dräkten så tog han på sej den och sa började han att sikta som han hade gjort förra gången. Men som han höll på som bäst så såg han att det kom mjöl på hans kläder och då sa han: Nisse, han sej dammar, han siktar aldrig mer! För se det dummaste man kunde göra det var till att ge tomten kläder.

Mellan Hospitalet och sjön där bodde Tuvenäsa Kitta i ett berg. På sjöen brukade de fara och ljustra gäddor vid ett bloss av fureved. En sån var gamle Tillström som var en knekt och han var knekt i Telestad, och en gång så tog han en stor och fin gädda, men när han var kommen nära land med henne så drog gäddan ut båten för honom, och han kunde inte få henne inombords. Så kom han tvärs över sjön och tänkte gå i land där och dra opp henne, där han kunde få spjärn. Men när han kom nära land där så var det lika när igen, och

ACC. N:R M.9693:20.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

gäddan drog ut honom och båten på sjön igen. Så han fick lov att släppa gäddekraken. Och järnet med. Men då skrattade Tuvensäsa Kitta åt han. Men får säj vad jag tror, så var det nog mest i skallen på Tillströmmen som det ljustrade. Vid Tuvan var där ett bränneri, och det brann 1868, och det minns jag så väl, för då var jag bara en liten flicka på sex år, och det var ett väldigt alo. Där fick de köpa brännvin hur mycket de ville, och där var många arbetare anställda. Det var en utav arbetarena där som füttade eld på bränneriet. Det var en som hette Konrad Meyer nere i Karlshamn som ägde det. Det låg innan man kommer till Vellebroa (?), precis där låg det just.

ACC. N:R M. 9693:2/

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Spågummor, kloka.

På norr var där en gammal spågumma som de kallade för Lot-
ta och en annan var där med och henne kallade de för Skåpa-
Kajan. Det var många flickor, mest var det väl tjänste-
flickor, och de gick dit till den här Skåpa-Kajan och hon
spådde dem och tog väl - ja, hon tog väl en tolvskilling
för det. Men ibland var hon fuller, och det var hon nog
mest, för annars hade hon väl inte kunnat prata så mycket
smörja som gjorde.

Kloka Anna i Skatelöv, hon kunde säga vem det var som hade
tatt saker och ting. Hon kunde till och med göra så att
tjyven stod på gården när man kom hem från att ha besökt
henne och bett henne om hjälp. Och där stod han och kunde
inte röra sej och allt det som han hade stulit, det stod ~~en~~
han och höllt i händerna. Det gick så fort, så hade han
stulit på morgonen så hade hon honom till att stå där vid
middag.

ACC. N:R M. 9693:22.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stadens utsträckning fordom.

Förr så slutade stan vid järnvägen, där den nu är, och på Väster slutade den vid järnvägen till Evedal och kostallarna. I norr fanns Nygatan, men sen var det slut på det hållet, och det gamla fattighuset det var norr om Östra Folkskolan, och det tog slut vid Strykjärnet i Öster. Se folk här flyttat hit från alla håll.

Olika borgare. Fånggewaldigern.

Stille hade vagnmakeri på Klostergatan mitt för Tomtakäl-
lan och vagnmakare Svensson hade sin rörelse på väster, i
två små hus vid Magnussons charkuteri.

Sand gårdsgatan såg ryslig ut. När de skulle stensätta den
levererade bönderna sten, och den tog de från gårdsgårdar-
na så den var olika stor och runda och spetsiga men knappast
var där några platta eller jämna. Alltefter storleken sjänk
stenarna med tiden olika djupt ner i gatan. Den som stensat-
te var stensättaren Johan Johansson. Hans dotter han kallades
för Anna Stensättare när hon gick i skolan, och hon lever
än. Gatorna var så smala och vagnarna var ganska små och
ynkliga de med, så det gjorde kanske inte så mycket. Men
fjädersvagnar hade bönderna inte råd att ta till stan, utan
de for med pinnahäckar. De som hade hästar inne i stan, de
hade ibland fina ekipascher. Bagare Pettersson, han bodde
där Falcks bageri är nu, och han gick i konkurs, och han

ACC. N:R M. 9693:24

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ägde Evedal och hade en omnibus med två hästar, en stor vagn med tak på som på en likvagn och utan sidor, och i den fick det plats tio personer, fem på var bänk och där satt de och tittade på varandra. Branten köpte hans Evedal och skänkte det till stan sedermera. Fröken Erikssons hus, det var i vinkel med Folkets hus, de var två gammeldags hus, de var rödfärgade och hade fyra lägenheter i varje och de bestod utav två rum och kök och sen var där ett hus i hörnan mot Bäckgatan, och där var en trerumslägenhet, och i det var där dessutom ett släthus och ett brygghus. Hennes far han var fånggevaldiger, och han hade en stor, grov stake, och med den gick han efter fångarna och de gick hopbundna om armarna med kedjor, och de gick alltid Bäckgatan från Godsmagasinet till Fängelset. En gång minns jag så väl att han hade sex stycken karlar och dessutom ett ledigt fruntimmer som han föste iväg genom stan, och det

ACC. N:R M. 9693:25

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

väckte ju alltid en hel del uppmärksamhet. Ja, sen fick de ju en fångvagn, så där omkring 1888, och i den kunde de inte se dem, men det var en liten glugg i den, och åtminstone kunde de som satt där inne titta ut på gatan. Fängelset det var på samma ställe förr som det är nu, det låg Bäckgatan rätt upp.

ACC. N:R M. 9693:26.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Olika feststeder och högtidsbruk.

På Ekebacken i Hov, det ligger bakom Hovs berg, och så på Staglabacken, där hade de bål Valborgsmässoafton förr i tiden. Det var tomma tjärtunnor och annat brännbart som de staplade upp och puttade på.

När jag växte upp fanns det inga påskris.

På torget, där var det tre stycken som hade tält, och de var tre slaktare från landet. Slaktare Nylander han hade affär där Engelsbrectssons är nu, och den han var en stor slaktare men annars så fanns det just inga charkuterister här i staden. Sen blev det fru Schöldberg vid Teatern där bredvid.

Plockade palmer det gjorde folk på palmsöndan förstås, men mor min hon sa: Ongar, sätt ente in våra palmer, för di bara fäller på duken!

Vid jularna hade vi julahögar, och de gjorde så att de la upp en brödkaka av var sort i en hög och så la de en

ACC. N:R M. 9693:27.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNÉS-
ARKIV

vetekaka överst och uppe på den la de ~~ett~~ äpple.

Över bordet spände de en duk oppe i taket, och från mitten på den skulle där hänga ett äpple. När julen var slut då drog de runt med en speleman i täten.

Och barnen de drog omkring och sjöng i farsten och fick pengar och karameller om man så hade, och fick de inte nått på ett ställe så sjöng de: Haven tack, haven tack, edert rackarepack!, och det tyckte folk inte om att höra om sej, så de fick väl vad de ville ha på de fleste håll.

De begynte nån gång i skymningen och så hálte de på till nästan hele kvällen var gången. Och det gjorde de var julafton och nyårsaften med. Men sen så blev det förbjudet, för de tyckte väl att det liksom väckte förargelse, skulle man tro.

Vid första maj hade de det så att de drack äggtoddy, och det gjorde de ute om det bara var riktigt vackert väder. Helia Torsdag var folk också mycket ute och då var det ju

ACC. N:R M. 9693:28

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

den förste metaredan också.

På Hovsberg där var det en källaremästare Solbrecht, som hade en restaurang, och där oppe hade de fyrverkeri och servering första maj, men den ordinarie utskänkningen den väntade de med till den femtonde maj. Han hade stads- huset också. De som inte fick plats där på Hovsberg, de fick gå upp i Ekebacken ovamför och där dansade de sen hele kvällen. Där var det omgärdat och de tog väl en femtiöring per person skulle jag tro.

När jag var unga bara talade vi om Lucia, men för en tretti år sen så började de med det, det var på sjukhusen och lasaretten. Nej då, de hade inte nån Lucia i Herrskaps- familjerna heller, nej då.

Man skulle lägga sej innan det blev mörkt Vårfeaften, så kom tranan och bar ljus i sängen. Man skulle inte tända ljus den kvällen. Men de store, nog var de oppe.

ACC. N:R M. 9693:29.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julafton tände de ett ljus som skulle stå sen och brinna tills dess det brann ner, och det ställde de på spishyllan, och om skaren på vecken föll ner i ljuset eller ljuset böjdes, och det var ju talgljus, så sa de att ^{nån} skulle dö under det kommande året. Och det där ljuset det brann mest hela natten, och när vi steg upp på juldagsmorgonen vid fyratiden för att koka kaffe och göra oss i ordning för julöttan, så kunde man se hur det hade gått med det.

Kyndelsmäss kallade de Jungfru Marie Kyrkogång.

Till påsk hade man ägg, och de skulle man äta på påskdags morgon, och det ville både drängarna och pigorna ha då, och pigorna fick väl tre ägg och drängarna åtminstone fyra var.

Dagarna i påskveckan hade särskilda namn allihop, det var svarta måndag och vita tisdag och stinnakaketisdag som en del sa, för då bakade de de store stinnakakorna, för

ACC. N:R M. 9693:30.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

det skulle drängarna ha påskafton; påskalördag skulle de ha r sgrynsgröt. De sa de gamle att de brukade till att stiga opp påskadas mrgon för att se solen dansa, och det var det allt bra många som gjorde.

Helgtorsdag var det karamellstånd och karusellstånd och man kunde köpa gott vetebröd, för det var en del gamla gummor som gick kring och sålde sånt, som de hade bakat själve, och så var där slänggungor och annat sådant.

Karusellen var där nere där godsmagasinet är nu.

Runt omkring från landet kom det en hoper ungdom och de var så brokit och grant klädde, i fine, ljuse klänningar. Såna här nationaldräkter, det var det allt bara noblessen som hade.

Vid missmer hade de majstänger, men det var nog mest utom stan, och di dansade hele natten, och det brukade de säja

att på missmersnatten slet de upp ett par halvsulor.

På höstarna hade de höstegille med middag och sen dans efteråt på magasinet här på Tuvan - det var Greve Bondes och det fortsatte de med ända till åtminstone 1906, för då minns jag att jag var med.

De lövade till missmer, och då skulle man plocka så många sorters blommor som möjligt ute på ängarna, och utav dem så skulle man sedan ta och binda sej en krans, och den fick torka, och när det sen var något djur som sjuknade, så tog man den här torra kransen och gjorde ett avkok på den och den soppan den gav man sen till det sjuka djuret, som fick dricka det.

En kaka utav julbrödet skulle man spara och ge till den hästen som drog den första fåran när man började att ploga, för då blev han så starkare, sa de.

De bakade julabaket så stort att det skulle räcka till

ACC. N:R M. 9693:32.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Värfetid, och de gjorde ett hål mitt i kakorna, och det hade de för att kakorna skulle kunna krängas på en brödkrake, och den hängde de sen upp till att torka i köket.

Enebärswick hade vi hemma vid jul. Vi plockade bärena när de blev blåa, och då satte vi ett rissel som en stor sälla, med hål i, av trä under busken, och sen slog vi på busken med en käpp så bärena ramlade av och ner på risslet, men barrena föll genom. Sen malde vi bären när vi hade rensat dem och torkat dem, och vi malde dem på samma kvarn som vi hade när vi malde malt, det var en med ett hål för fint och ett för grovt på. Och mor tog av enebärswickemaltet och det hade hon i brödet till jul och det kallade vi för enebärslimpor.

De torkade råg i ugnen, malde det, och sen tog de det finesta till palten i jul och till baket i de goe julelimporna, och det grövsta det tog de till gröt, men sådorna

ACC. N:R M. 9693:33.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

gav de till svinen.

Det fanns en bakarebutik i Växjö, det var där där Hedda Falk har sitt, och det var Petterssons, och de bakade julagubbar och hästar och hjortar till barnena, och ungarna satte dem i fönstrena eller på nått bord, och sen åt de upp dem. Det fanns en del gamla gummor som gick kring och sålde sånt, och de gick och hade det i stora korgar, och i den hade de karameller med som man kunde ha till julagranen. Där var en som hetade Moster Eva och den kallade de för Strävan, och hon hade så svårt till att gå se. Appelk vistan hon hade bara karameller hon.

När de här gummorna kom utåt landet, då fick de limpor för intet utav bonnamororna, och det var kanske därför som de brydde sej om att gå så långa vägar.

Vanligen var det så vid "märken" att de gjorde upp om förlovningar och giftermål, åtminstone var det så med folk som var från landet.

ACC. N:R M. 9693:34

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"Människolivets högtider".

De brukade för det mesta att döpa sina barn i kyrkan, om det inte var för kallt där på vintern förstås, för då fick prästerna ge sej av och döpa hemma i hemmen. Efter dopet var det kristnakalas och det bestod utav middag och så brukade gummorna att ha med sej förning. Den var mest viter gröt, risgrynsgröt alltså, och de rimmade för den och skojade så. Dopkläanningarna var långa och vita, och med rosetter på, och jag sydde min själver, men sen lånte jag bort den. Brudslöjan kunde de ta och ha till att sy utav, om de hade nån.

Brudkläanningen var svart eller eller mörklblå, och alla hade minsann inte slöja, och många av dem som hade, de hade bara lånt den.

Faddrarna det var två karlar och två kvinnfolk utan gom-
mor och goffar. Faddrarna de skulle hjälpa barnet ifall

ACC. N:R M. 9693:35

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

utav att föräldrarna föll ifrån, och så gav de alltid litet gåvor vid dopet. Gummorna de la en liten peng i lindan och karlarna gav en krona eller kanske två, och då var det många som tog ut en sparbanksbok och satte in pengarna på den.

Tjänarena på den tiden de fick i lön tyg till en klänning och ett förklä och så fick de ett potatisland eller ett linland, och ett skålpund ull och ett par skor och en halvsulning. Men det var på landet. Min mor hon var i stan och där fick de kontant betalt, hon hade sex kronor som sin sista lön när hon tjänade, och det var för tolv månader. Men jag, jag hade trettio kronor första året jag tjänade. Men se, i stan där fick man alltid litet till dricks vid kalas och så fick man julklappar och vid jul pengar också. Julhögar fick tjänarena med och så fick de julaledigt en eftermiddag eller så nån gång i helgen. Och

då gick de hem till sina föräldrar med julahögen om de bodde så att de kom åt.

Kvinnfolken fick inte gå några ärenden eller företaga sej nånting förrän det de hade "gått i körke" en månad efter. Och bland bättre folk där väntade de ofta med dopet till dess också, och så tog de båda på en gång, och de hade hemma då.

Födelsedan var mycket viktigare än namnsdan, och när de inte gagnade kaffe hade de mat. De hade en bit ur en hålkaka med smör och pannkaka, om de hade tallrik, eljes la de pannkakan mellan brödet, och så bjöd de ikring det bland gästerna.

Lysningen den tog de ut på fredan och då var det alltid liksom en liten fest hemma, om svärföräldrarna var/åtkomliga och sen gratulerade de mest på den andra söndan.

Alla kunde inte ha bröllop, nej män. Men på landet där hade de stiliga bröllop. Där var inte alla bröllopgäster-

ACC. N:R M.9693:37.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

na som for till kyrkan, men där var speleman och en gång var jag med när där var arton skjussar, och bruden red eller åkte näst efter speleman och sen kom hennes föräldrar och sen kom brudgummen och sen hans släkt och sen de gifte, och sen ungdomen. På den första skjussen satt den en som kunde spela dragspel. Den gången var jag bara fem år gammal och de bodde i Telestad då.

Folk vigdes rätt ofta hemmet, men nu gör de det i prästgården med ju. Bröllopskalaset varade i flere dar, Den första dan var vigseln och så kalas efter och andra dan då var det bara kalas men det var samma gäster, och sen tredje dan var det de som inte hade kunnat komma första dan och sen om det var ett förmöget folk så festade de fjärde och femte dagen också. Från landet hade de gifte alltid med sej ostekaka eller nån annan förning, men de hade inte några egentliga presenter, det var bara släkting-

ACC. N:R M. 9693:38

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

arna som kom dragandes med slikt. Och så kom di för att
si på bruden, det var ungdomen, och dem fick värden ut
för att ge sypar för de villa alltid ha sej en krök,
eljes så rev de ner granarna eller äreporten. Granarna,
jo, de var skalade med bara en topp kvar som en liten tuss
i toppen, och det satte de en tre eller fyra par vid vägen
och i riktning mot kyrkan. Äreporten den stod vid farsten
och de tog skalade granar två och två och la tvärs över
och de snodde dem med granris och segelgarn och i mitten
ett par kronor och klädde med pappir och kulörte lyktor
och ringar utav pappir. De gjorde liksom en stor låda utav
pappir och där skar de ut deras namn och så satte de ett
ljus inuti och de sa det var deras namnchiffer som brann
i äreporten. Det var tunt pappir utanpå och så sken lju-
set igenom. Det gjorde ungdomen som var bjudd, det gjorde
de på fredan och sen var bröllopet på lördan. Och när de

ACC. N:R M. 9693:39.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hade gjort i ordning det där så skulle de in och ha kvällsmat på fredakvällen. Och så fick de en hel del brännvin till bästa förstås. Och på bröllopet, där hade de antingen en speleman som den där blinde Hultman som bodde i Växjö och sen hade de dans efter middan. Om de inte hade en speleman så var där väl alltid nån som kunde handa ett dragspel där bland gästerna. Och då fick de gå och spela längs vägarna, det var roligt värre det, men det får de inte göra nu.

Jag glömde visst att säga, att det skulle alltid vara kransar utav krösnaris på äreportarna, men nu är ~~det~~ sagt det med.

ACC. N:R M. 9693:40

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Post och tidningar, kommunikationer.

Posten låg mittemot Stationen då, där nu Sandahls är, och de hyrde där, och det såg ut nästan som nu, men det var så litet då, och där var bara en slät disk, och där var en källare under och där höll de till med.

Posten fick vi inte hemburen till oss, vi som bodde i landsförsamlingen, och i stan, där fick brevbäraren tre öre för varje hemburet brev och försändelse. Här ute fick vi brevbärare för tjugonio år sedan. Längre ut från stan, dit körde de posten med hästaskjuss. Alla fick hämta sin post vid kyrkan, och där var det sen en som delade ut den, det var den som hade varit och hämtat den, och det var mest på söndan som de gick dit. Den som hämtade den, det var nån de hade bestämt för det och han fick så klart betalt för det. Det var förresten på sockenstugan det gick till i socknarna runt stan.

ACC. N:R M. 9693:4/

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Postdiligenserna det varen kärra med stora hjul på och med en låda, en stor väldig låda var det och med lås på. och de körde den så fort så det var inte "vetit" och över lådan där var där ett säte, och på det var där plats för två stycken, för de var alltid två på diligensen, och de tutade och truddiluttade i posthornet om det kom någon skjuss på landsvägen framför dem.

Ibland tidningarna var det väl Växjöbladet de flesta hade, och det utkom tisdag och fredag. Kronobergs läns Tidning den var dyr, och den hade inte alla på så långt när så mycket som Växjöbladet. De brukade slå sej ihop om en tidning några stycken, och då kostade den kanske två kronor om året för dem, och då fick de gå och hämta den en månad i stöten, och så gällde för dem att läsa den i rippet och skicka den vidare till den som kom näst i tur att få den.

ACC. N:R M. 9693:42

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

De hade en tidning som hetade Fäderneslandet, och den var det så många blad i, men den hade bara de mer besuttne, det var bara de som hade råd till den. Och arbetarna de hade förresten inte tid till att sitta och läsa så stora tidningar.

"Boklådan" sa de om Quidings.

På Kronobergsgatan kom det sedan en bokhandel till med den fanns där inte länge, bara några år. Quidings var på Kungsgatan förr, där Carlssonssons är nu.

ACC. N:R M. 9693: 73.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Brandväsen, belysning, nattvakter.

Brandväsendet var dåligt. Jag var skriven vid fyran, det var den fjärde sprutan det, och det var bara de som förde sprutorna som hade rockar. Förresten stod de och langade vatten i kedja, och somliga bar två och två i sår. Jag var bara med när det brann i vagnmakare Stilles gård, och nattvakter var det mellan tio och sex på natten. De ropade ut var halvtimme. Och luren den gjorde ett fastligt oväsen. Det var fyra poliser då. Vid gravaregården fanns det ingen belysning, och där var så mörktv och hemskt så man vågade knappt gå hem därförbi om kvällarna.

På ~~Storgatan~~ Storgatan var där en lampa vid hörnet vid Bäckgatan, men det var den sista åt det hållet. Det var stora runda lampor utav glas, som kunde trissas ner var morgon och sen upp igen som en flagga när de fyllde på olja var morgon, och det var tre lyktetändare och lamporna

ACC. N:R M. 9693 44.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

släkte de vid midnatt, och de som sen ville vara ute och
gå de fick se till att de hade nån liten lampa ekler lyk-
ta med sej, för annars var det inte roligt att ta sej
fram på gatorna.